

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 58 - 95, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/61/2000

POLACY O STOSUNKACH POLSKO-ROSYJSKICH I SYTUACJI POLITYCZNEJ W ROSJI

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, KWIECIEŃ 2000

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

W ostatnich miesiącach media wiele uwagi poświęcały zarówno sytuacji politycznej w Rosji, jak i stosunkom polsko-rosyjskim.

Wydalenie z Polski w styczniu tego roku dyplomatów rosyjskich, podejrzanych o prowadzenie na terenie naszego kraju działalności szpiegowskiej, spowodowało bardzo wyraźne pogorszenie społecznych opinii o stosunkach polsko-rosyjskich. Klimat ostatnich tygodni - demonstracje antyrosyjskie w Polsce i antypolskie w Rosji oraz kontrowersje dotyczące polskiej polityki wobec wschodniego sąsiada - nie sprzyjał poprawie ich postrzegania.

Oceny stosunków polsko-rosyjskich w ostatnim okresie jeszcze nieco się pogorszyły. Mimo iż nadal największa grupa badanych¹ określa je jako „ani dobre, ani złe”, odsetek ocen negatywnych jest nieco wyższy niż przed dwoma miesiącami. Podobnie jak w lutym tylko nieznaczny odsetek ankietowanych uważa, że pozostają one dobre.

Tabela 1

Jak Pan(i) ocenia obecne stosunki polsko-rosyjskie? Czy są one:	Wskazania respondentów według terminów badań		
	I 2000	II 2000	IV 2000
	w procentach		
- dobre	7	3	2
- ani dobre, ani złe	67	53	47
- złe	17	37	40
Trudno powiedzieć	9	7	10

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (119) przeprowadzono w dniach 30 marca - 4 kwietnia 2000 roku na 1111-osobowej reprezentatywnej próbie losowo-adresowej dorosłych mieszkańców Polski.

Ocena stanu stosunków polsko-rosyjskich tylko w niewielkim stopniu wiąże się ze społeczno-demograficznymi cechami ankietowanych. Pewną rolę w opiniach na ten temat odgrywa stopień zainteresowania polityką. Zdecydowanie najgorzej oceniają te stosunki osoby deklarujące, że uważnie lub dość uważnie śledzą to, co się dzieje w polityce, a więc najlepiej zorientowane w wydarzeniach ostatnich miesięcy.

Tabela 2

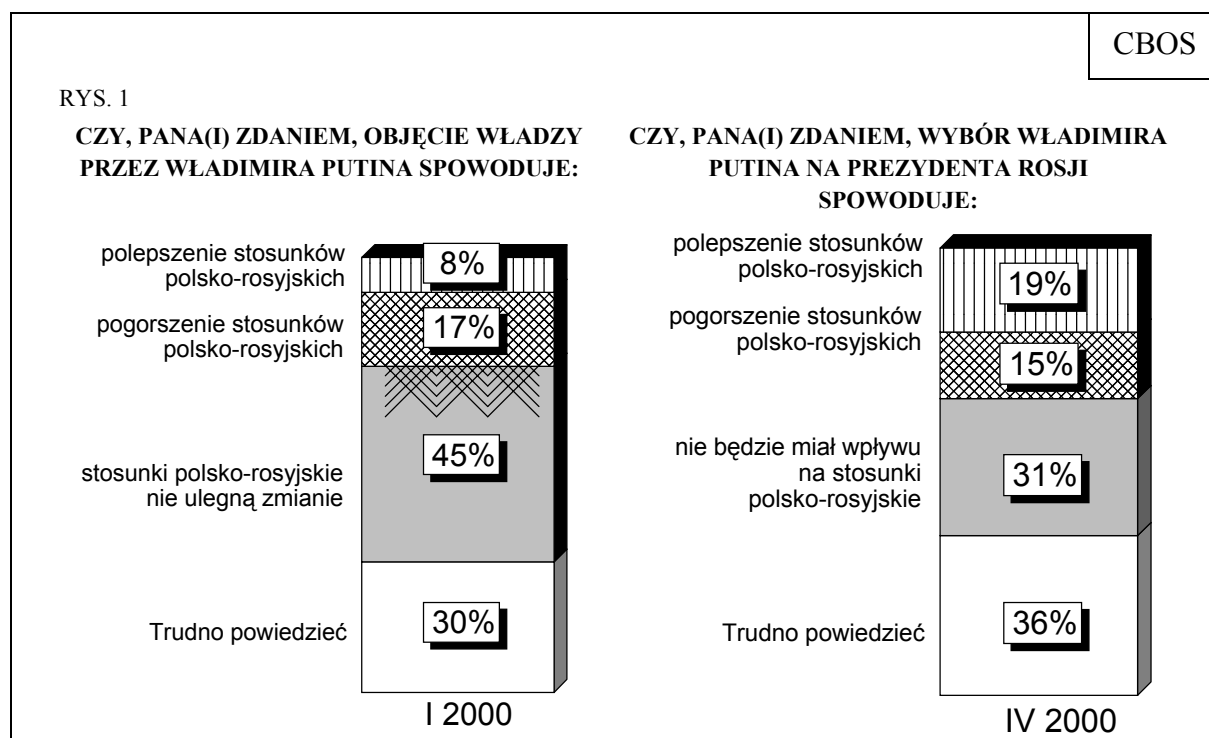
Zainteresowanie polityką	Jak Pan(i) ocenia obecne stosunki polsko-rosyjskie? Czy są one:			
	dobre	ani dobre, ani złe	złe	Trudno powiedzieć
	w procentach			
Duże	2	37	58	3
Średnie	2	52	40	6
Niewielkie, nikłe	3	51	36	10
Żadne	2	34	33	30

Nie bez znaczenia dla postrzegania relacji dwustronnych między Polską i Rosją są deklarowane poglądy polityczne ankietowanych. Najbardziej krytycznie oceniają je osoby o orientacji lewicowej, spośród których ponad połowa (54%) określa je jako złe. Wśród badanych identyfikujących swoje poglądy polityczne jako prawicowe lub centrowe przeważają opinie, że nasze wzajemne stosunki nie są jednoznaczne („ani dobre, ani złe”).

W ostatnią niedzielę marca w Rosji odbyły się wybory prezydenckie. Zgodnie z przewidywaniami ich zwycięzcą został Władimir Putin - dotychczasowy premier, pełniący od stycznia obowiązki prezydenta po ustąpieniu z tej funkcji Borysa Jelcyna. W styczniu i powtórnie w kwietniu - już po wyborach - pytaliśmy badanych, jak umocnienie pozycji tego polityka wpłynie na stosunki polsko-rosyjskie.

Wybór Władimira Putina na prezydenta Rosji przyczynił się do poprawy prognoz dotyczących relacji polsko-rosyjskich. Wprawdzie zarówno przed wyborami, jak i po ich przeprowadzeniu największy odsetek ankietowanych sądzi, że objęcie władzy przez Władimira Putina nie będzie miało wpływu na stosunki polsko-rosyjskie, jednak wzrosła liczba badanych przewidujących ocieplenie wzajemnych relacji. O ile więc w styczniu

pesymiści przeważali nad optymistami, o tyle obecnie jest odwrotnie - nieco więcej osób spodziewa się zmian na lepsze niż na gorsze.

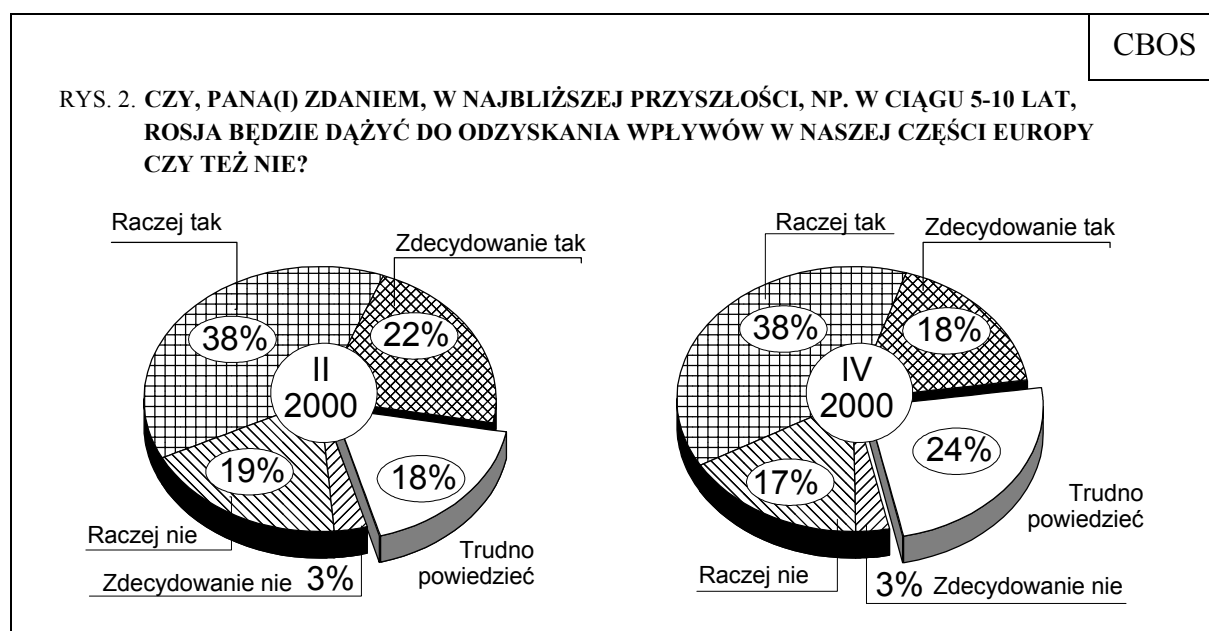
Począwszy od maja '95, a więc od momentu, kiedy badamy społeczną ocenę kierunku rozwoju sytuacji w Rosji, utrzymuje się przeświadczenie, że kraj ten zmierza raczej w stronę dyktatury niż demokracji. Obecnie również przeważają tego rodzaju opinie, jednak odsetek osób, które je wyrażają, jest nie tylko wyraźnie niższy niż w styczniu bieżącego roku, kiedy ostatni raz poruszaliśmy tę kwestię, ale najniższy w ostatnim pięcioleciu. Przekonanie, że Rosji może grozić dyktatura, wyraża obecnie mniej niż połowa badanych, natomiast niespełna jedna piąta dostrzega perspektywę rozwoju demokracji w tym kraju. Znaczna liczba respondentów wstrzymuje się od oceny kierunku rozwoju sytuacji w Rosji.

Tabela 3

Czy obecna sytuacja w Rosji zmierza w kierunku demokracji czy dyktatury?	Wskazania respondentów według terminów badań				
	V 1995	V 1996	IX 1998	I 2000	IV 2000
	w procentach				
W kierunku demokracji	13	19	13	11	18
W kierunku dyktatury	62	49	51	57	43
Trudno powiedzieć	25	32	37	31	39

Przekonanie, że sytuacja w Rosji zmierza w stronę dyktatury, jest tym częstsze, im wyższe wykształcenie i większe miejsce zamieszkania badanych. W grupach społeczno-zawodowych groźbę wprowadzenia dyktatury w tym państwie najczęściej dostrzegają przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji, osoby pracujące na własny rachunek oraz robotnicy wykwalifikowani.

Od lutego nieznacznie zmalało przekonanie, że Rosja będzie dążyć do odbudowy strefy wpływów w naszej części Europy. Nadal jednak ponad połowa badanych obawia się imperialnych tendencji w polityce zagranicznej tego kraju. Niebezpieczeństwa takiego nie dostrzega co piąty ankietowany.

Obawy, że Rosja będzie dążyć do odzyskania swojej pozycji w naszej części Europy, są szczególnie częste wśród respondentów przekonanych, iż sytuacja w tym państwie zmierza w kierunku dyktatury. Niepokój ten podziela jednak również co druga osoba dostrzegająca perspektywę rozwoju demokracji w Rosji.

Tabela 4

Czy obecna sytuacja w Rosji zmierza w kierunku demokracji czy dyktatury?	Czy, Pana(i) zdaniem, w najbliższej przyszłości, np. w ciągu 5-10 lat, Rosja będzie dążyć do odzyskania wpływów w naszej części Europy czy też nie?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
W kierunku demokracji	50	34	16
W kierunku dyktatury	72	21	8
Trudno powiedzieć	41	13	46

Podobnie jak przekonanie o możliwości rozwoju dyktatury w Rosji, obawy przed imperialnymi tendencjami w jej polityce zagranicznej są tym częstsze, im wyższe wykształcenie i większe miejsce zamieszkania badanych.

Ostatnie tygodnie nie przyniosły poprawy społecznych ocen dotyczących stosunków polsko-rosyjskich. Po gwałtownym pogorszeniu ich postrzegania w lutym tego roku, spowodowanym zapewne wydalaniem z Polski kilku rosyjskich dyplomatów i reakcją Rosji, negatywne ich oceny nie tylko się utrzymały, ale nawet nieco pogłębiły. Obecnie 47% badanych określa stosunki polsko-rosyjskie jako „ani dobre, ani złe”, natomiast niewiele mniej osób (40%) jako złe. Wybór Władimira Putina na urząd prezydenta Rosji, jak prognozują ankietowani, raczej nic w tej mierze nie zmieni, choć zarazem związane z jego osobą nadzieje na poprawę stosunków są obecnie większe niż na początku tego roku.

Od stycznia poprawiły się również przewidywania dotyczące rozwoju sytuacji w Rosji. Zmalała liczba osób obawiających się dyktatury w tym kraju, wzrósł odsetek badanych dostrzegających perspektywę rozwoju demokracji. Nadal jednak przeważa opinia, że Rosja zmierza raczej w stronę dyktatury niż demokracji. Pomimo nieznacznego spadku obaw przed imperialnymi dążeniami Rosji dominuje też przeświadczenie, że będzie się ona starała odbudować swoje wpływy w naszej części Europy.

Opracowała

Beata ROGUSKA

A N E K S

Tabela 1. Jak Pan(i) ocenia obecne stosunki polsko-rosyjskie? Czy są one:

(%)

	dobrze	ani dobrze, ani źle	źle	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	2	47	40	10	1111
Płeć					
Mężczyźni	2	46	46	7	527
Kobiety	3	48	36	13	584
Wiek					
18-24 lat	5	53	34	8	159
25-34	2	57	31	10	196
35-44	4	46	44	7	230
45-54	0	43	49	8	204
55-64	1	41	50	9	141
65 lat i więcej	3	41	35	20	182
Miejsce zamieszkania					
Wieś	3	46	37	15	410
Miasto do 20 tys.	3	32	47	17	113
20-100 tys.	1	48	45	7	248
101-500 tys.	3	49	43	5	204
501 tys. i więcej mieszk.	3	57	35	4	137
Wykształcenie					
Podstawowe	2	41	39	18	340
Zasadnicze zawodowe	2	48	39	10	296
Średnie	2	50	42	6	357
Wyższe	3	53	43	1	119
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	2	47	50	2	67
Prac.umysł.niż.szczebła	1	45	51	3	100
Pracownicy fiz.- umysł.	0	58	34	8	77
Robotnicy wykwalifikowani	1	52	38	9	116
Robotnicy niewykwalifik.	2	48	39	11	34
Rolnicy	5	34	45	16	55
Pracujący na własny rach.	2	45	51	2	48
Bierni zawodowo					
Renciści	2	40	40	18	135
Emeryci	2	42	42	14	209
Uczniowie i studenci	9	56	28	7	83
Bezrobotni	1	46	44	9	122
Gospodynie domowe i inni	4	58	24	13	65
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	2	53	38	7	166
spółce właścicieli	2	41	50	7	105
prywatnych i państwa	1	51	44	4	199
sekt. pryw. poza rolnict.	1	51	44	4	199
prywatnym gosp. rolnym	5	30	48	17	57
Dochody na jedną osobę					
Do 275 zł	1	44	42	13	191
276-399	2	49	42	6	121
400-549	3	51	34	12	225
550-799	3	44	47	6	138
Powyżej 799 zł	1	47	48	4	157
Ocena własnych war. mater.					
źle	2	39	45	14	361
Średnie	2	51	37	10	507
Dobre	3	51	41	5	243
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	2	40	46	12	68
Raz w tygodniu	3	48	36	13	616
1-2 razy w miesiącu	1	52	39	9	167
Kilka razy w roku	2	43	52	3	168
W ogóle nie uczestniczy	0	41	49	10	89
Poglądy polityczne					
Lewica	1	39	54	5	319
Centrum	3	54	35	7	305
Prawica	3	53	40	4	231
Trudno powiedzieć	2	43	30	25	256

Tabela 2. Czy, Pana(i) zdaniem, wybór Władimira Putina na prezydenta Rosji spowoduje:
1 - polepszenie stosunków polsko-rosyjskich; 2 - nie będzie miał wpływu
na stosunki polsko-rosyjskie; 3 - pogorszenie stosunków polsko-rosyjskich

(%)

	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	19	31	15	36	1111
Płeć					
Mężczyźni	22	35	13	30	527
Kobiety	15	27	16	42	584
Wiek					
18-24 lat	16	34	18	32	159
25-34	15	34	16	35	196
35-44	19	36	14	31	230
45-54	22	29	11	37	204
55-64	20	33	17	30	141
65 lat i więcej	19	18	13	50	182
Miejsce zamieszkania					
Wieś	20	26	14	40	410
Miasto do 20 tys.	14	30	15	42	113
20-100 tys.	16	35	16	33	248
101-500 tys.	21	38	12	29	204
501 tys. i więcej mieszk.	20	28	17	36	137
Wykształcenie					
Podstawowe	18	22	16	44	340
Zasadnicze zawodowe	16	33	15	36	296
Średnie	20	34	14	32	357
Wyższe	20	42	13	25	119
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	24	48	11	17	67
Prac. umysł. niż. szczebla	23	30	16	31	100
Pracownicy fiz. - umysł.	20	39	13	28	77
Robotnicy wykwalifikowani	19	33	15	33	116
Robotnicy niewykwalifik.	3	32	20	45	34
Rolnicy	29	26	9	37	55
Pracujący na własny rach.	15	35	15	36	48
Bierni zawodowo					
Renciści	20	27	10	42	135
Emeryci	19	24	14	43	209
Uczniowie i studenci	17	34	21	28	83
Bezrobotni	10	33	18	38	122
Gospodynie domowe i inni	21	24	13	43	65
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	21	34	13	31	166
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	21	33	17	29	105
sekt. pryw. poza rolnict.	17	39	14	30	199
prywatnym gosp. rolnym	27	27	10	36	57
Dochody na jedną osobę					
Do 275 zł	18	32	12	38	191
276-399	16	34	19	31	121
400-549	23	31	15	32	225
550-799	16	30	12	41	138
Powyżej 799 zł	24	32	16	29	157
Ocena własnych war. mater.					
Złe	17	30	13	40	361
Średnie	18	30	15	36	507
Dobre	21	34	16	30	243
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	13	30	16	42	68
Raz w tygodniu	19	28	15	38	616
1-2 razy w miesiącu	19	35	13	33	167
Kilka razy w roku	18	38	14	30	168
W ogóle nie uczestniczy	19	31	14	36	89
Poglądy polityczne					
Lewica	22	35	16	27	319
Centrum	20	32	16	32	305
Prawica	17	38	15	30	231
Trudno powiedzieć	13	18	11	57	256

Tabela 3. Czy, Pana(i) zdaniem, obecna sytuacja w Rosji zmierza w kierunku:

	(%)			
	demokracji	dyktatury	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	18	43	39	1111
Płeć				
Mężczyźni	20	48	32	527
Kobiety	16	39	45	584
Wiek				
18-24 lat	18	35	46	159
25-34	22	46	32	196
35-44	19	55	27	230
45-54	19	41	40	204
55-64	14	47	39	141
65 lat i więcej	14	32	54	182
Miejsce zamieszkania				
Wieś	17	36	47	410
Miasto do 20 tys.	21	41	38	113
20-100 tys.	15	45	40	248
101-500 tys.	22	49	29	204
501 tys. i więcej mieszk.	19	52	29	137
Wykształcenie				
Podstawowe	14	37	49	340
Zasadnicze zawodowe	20	44	36	296
Średnie	19	43	37	357
Wyższe	22	57	21	119
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	22	66	12	67
Prac. umysł. niż. szczebla	17	45	39	100
Pracownicy fiz.-umysł.	25	48	28	77
Robotnicy wykwalifikowani	19	55	27	116
Robotnicy niewykwalifik.	28	29	43	34
Rolnicy	20	33	47	55
Pracujący na własny rach.	15	55	30	48
Bierni zawodowo				
Renciści	23	32	45	135
Emeryci	13	37	50	209
Uczniowie i studenci	18	39	43	83
Bezrobotni	18	46	36	122
Gospodynie domowe i inni	11	38	51	65
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	18	51	31	166
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	24	51	25	105
sekt. pryw. poza rolnict.	20	50	30	199
prywatnym gosp. rolnym	19	34	47	57
Dochody na jedną osobę				
Do 275 zł	20	40	40	191
276-399	22	46	32	121
400-549	13	45	42	225
550-799	16	42	42	138
Powyżej 799 zł	22	49	29	157
Ocena własnych war. mater.				
Złe	18	43	38	361
Średnie	15	41	44	507
Dobre	24	47	29	243
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	18	41	41	68
Raz w tygodniu	16	40	44	616
1-2 razy w miesiącu	17	47	35	167
Kilka razy w roku	22	51	27	168
W ogóle nie uczestniczy	28	43	29	89
Poglądy polityczne				
Lewica	22	45	33	319
Centrum	21	45	33	305
Prawica	14	55	32	231
Trudno powiedzieć	13	27	60	256

Tabela 4. Czy, Pana(i) zdaniem, w najbliższej przyszłości, np. w ciągu 5-10 lat, Rosja będzie dążyć do odzyskania wpływów w naszej części Europy czy też nie?

(%)

	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	56	20	24	1110
Płeć				
Mężczyźni	61	24	16	527
Kobiety	52	17	32	583
Wiek				
18-24 lat	60	20	20	159
25-34	58	19	23	196
35-44	58	23	20	230
45-54	59	19	22	204
55-64	54	22	23	141
65 lat i więcej	45	16	38	181
Miejsce zamieszkania				
Wieś	48	20	33	410
Miasto do 20 tys.	56	18	27	113
20-100 tys.	59	22	19	248
101-500 tys.	61	20	19	203
501 tys. i więcej mieszk.	68	19	13	137
Wykształcenie				
Podstawowe	47	19	35	339
Zasadnicze zawodowe	57	19	24	296
Średnie	60	22	18	357
Wyższe	66	20	14	119
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	67	22	11	67
Prac. umysł. niż. szczebla	65	23	11	100
Pracownicy fiz.- umysł.	62	18	20	77
Robotnicy wykwalifikowani	61	23	16	116
Robotnicy niewykwalifik.	53	22	25	34
Rolnicy	36	25	38	55
Pracujący na własny rach.	68	16	16	48
Bierni zawodowo				
Renciści	51	16	33	134
Emeryci	49	19	32	209
Uczniowie i studenci	62	21	17	83
Bezrobotni	53	17	30	122
Gospodynie domowe i inni	53	22	25	65
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	61	20	19	166
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	68	13	19	105
sekt. pryw. poza rolnict.	65	24	10	199
prywatnym gosp. rolnym	37	24	40	57
Dochody na jedną osobę				
Do 275 zł	53	20	28	191
276-399	62	18	20	120
400-549	56	19	25	225
550-799	57	23	20	138
Powyżej 799 zł	64	22	14	157
Ocena własnych war. mater.				
Złe	53	20	26	361
Średnie	57	16	28	506
Dobre	58	28	13	243
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	47	20	33	68
Raz w tygodniu	55	17	28	615
1-2 razy w miesiącu	57	23	20	167
Kilka razy w roku	61	24	15	168
W ogóle nie uczestniczy	62	24	14	89
Poglądy polityczne				
Lewica	61	27	13	319
Centrum	62	18	20	305
Prawica	63	21	16	231
Trudno powiedzieć	36	12	52	255